

SUKUKANSAOHJELMA

1994–2004

.....

*Suomi Venäjän
uralilaiskieliä tukemassa*

Monikulttuurisuus on rikkaus

Huoli maailman luonnon monimuotoisuuden säilymisestä herätti kansainväliset järjestöt vaatimaan toimenpiteitä uhanalaisten kasvi- ja eläinlajien suojelusta. Hieman vähemmälle huomiolle on jäänyt ihmiskunnan kulttuurisen monimuotoisuuden turvaaminen. Kiihtyvän globalisaation myötä kirjallinen, sähköinen ja suullinen kommunikointi tapahtuu yhä enemmän ns. maailmankielillä, ja monikulttuurisissa maissa kielivalikoima supistuu sekä poliittisten että omaehtoisten valintojen kautta. Vaikka Euroopassa on löytynyt poliittista tahtoa ja saatu aikaan joitakin periaatesopimuksia pienten kieliyhteisöjen puolustamiseksi, ne tuskin riittävät muuttamaan kehityksen suuntaa.

Kun vastaperustettu M. A. Castrénin seura yhteistyökumppaneineen sai tehtäväkseen järjestää Suomessa toisen uralilaisilla kielillä kirjoittavien kirjailijoiden ja tutkijoiden konferenssin 1991, sen johtoteemaksi otettiin lause Kieli on kotimaani. Sillä haluttiin korostaa äidinkielen kulttuuriperinnön itseisarvoa ja pienten kieliyhteisöjen olemassaolon oikeutusta ilman kansallisromanttisia tai kiihkkomielisiä painolasteja. Poliittisen ilmapiirin vapautuminen uudessa Venäjän federaatiossa viritti suomalaisetkin suunnittelemaan konkreettisia toimia itäisten sukukielten tukemiseksi.

Vuosikymmen sukukansaohjelmaa on opettanut, että pienten uralilaisten kielten tulevaisuus Venäjän ja maailman kansojen meressä on edelleen uhanalainen. Suomi, Unkari, Viro ja Euroopan unioni ovat tukiohjelmillaan voineet vain motivoida kansalliskielten viljelystä kiinnostuneita tahoja jatkamaan työtään vaikeissakin olosuhteissa. Kohdealueiden omien päättäjien ja kansalaisten valinnat ovat kuitenkin ratkaisevia. Niistä riippuu myös läntisten tukijoiden mahdollisuudet jatkaa yhteistyötä.

Urpo Vento

Sukukansaohjelman neuvottelukunnan puheenjohtaja

Ohjelma, toteuttajat ja toimintaympäristö

Marin tasavallan pääkaupungissa Joškar-Olassa pidettiin 1989 suomalais-ugrilainen kirjallisuuskonferenssi, jossa oli edustajia myös Suomesta, Unkarista ja Viirosta. Mukana olleiden suomalaisten aloitteesta perustettiin seuraavana vuonna Matias Aleksanteri Castrénin nimiin yhdistys, joka otti tehtäväkseen tukea Neuvostoliiton alueella asuvien kielisukulaisten omakielistä kulttuuria. M. A. Castrénin seurasta tuli pian uralilaisiin kieliryhmiin kulttuurisuhteita hoitava keskus.

Neuvostoliiton romahdettua Suomen eduskunta teetätti 1993 hallituksella kansallisen toimenpideohjelman Venäjän suomensukuisten kansojen ja niiden kulttuurien tukemiseksi yhteistyössä kansalaisjärjestöjen kanssa. Toimenpideohjelma valmistui virkatyönä opetusministeriössä 1993.

Sukukansaohjelma käynnistyi 1994. Se perustuu Suomen ja Venäjän välillä 1992 solmittuihin valtio- ja kulttuurisopimuksiin. Sopimuspuolet sitoutuvat tukemaan suomensukuisten kansojen kielten ja omaperäisten kulttuurien säilyttämistä Venäjällä sekä näiden kansojen sivistyksellisiä yhteyksiä Suomeen. Ohjelman täytäntöönpano annettiin kansalais- ja kulttuurijärjestö M. A. Castrénin seuralle, joka kokosi tätä tehtävää varten asiantuntijaelimeksi sukukansaohjelman neuvottelukunnan. Se antaa opetusministeriölle lausuntoja rahoitettavaksi ehdotetuista hankkeista sekä toimialaansa liittyvistä kysymyksistä.

Tärkeimpiä yhteistyökumppaneita Venäjällä ovat kansalliset kulttuurikeskukset, kansalaisjärjestöt, paikallisviranomaiset, kustantamot, korkeakoulut, tutkimuslaitokset, museot, kirjastot ja joukkoviestimet. Neuvottelukunnan valitsemat yhteyshenkilöt kohdealueilla avustavat käytännön yhteydenpidossa.

Sukukansaohjelmalla on tuettu kansallisten kielten ja kulttuurien viljelyä edistäviä ja identiteettiä vahvistavia hankkeita, kuten omakielisen oppimateriaalin ja kirjallisuuden tuottamista, käännöksiä, tiedonvälitystä, humanistista tutkijakoulutusta, museoiden näyttelytoimintaa sekä kulttuuri- ja henkilövaihtoa. Monilla hankkeilla on pyritty herättämään nuorison mielen-

kiintoa ja tarjoamaan heille mahdollisuuksia kasvattaa valmiuksia työhön omakielisen kulttuurin säilyttämiseksi.

Venäjän pitkittynyt talouslama on noussut ongelmaksi sukukansaohjelman tavoitteiden toteutumiselle. Tämän seurauksena esimerkiksi julkaisuhankkeissa paikalliset yhteistyökumppanit eivät aina ole voineet vastata omavastuuosuudestaan. Periaatteena on kuitenkin ollut, että ilman omavastuuta avustusta ei ole myönnetty. Vaikka sukukansaohjelman tuella ei voidakaan ratkaista kaikkia ongelmia, on myös moraalisella tuella tässä tilanteessa merkitystä. M. A. Castrénin seura on välittänyt avustuksia Venäjälle ja vastannut varojen käytöstä. Opetusministeriön hallinnoimia varoja on vuosittain ollut käytössä noin 353 000 euroa.

Virolla ja Unkarilla on omat ohjelmansa Venäjän suomalais-ugrilaisten kielten ja kulttuurien tukemiseksi.

SUKUKANSAOHJELMAN VAIKUTUKSISTA VENÄJÄLLÄ

Sukukansaohjelmaa on tehty tunnetuksi tiedotusvälineissä. Eri yhteiskuntapiireissä ymmärretään ohjelman merkitys komin kielen ja kulttuurin tukemisessa. Sukukansaohjelma tunnetaan myös valtionhallinnossa.

Monet sukukansaohjelman hankkeet tiivistävät suomalais-ugrilaisten alueiden ja kansojen välisiä yhteyksiä, joiden kehittäminen on yksi ohjelman toimintatavoitteista. Esimerkiksi alueidenvälinen tv-makasiini-ohjelma *Suomalais-ugrilainen maailma*, radio-ohjelmat, opiskelijavaihto ja kansainväliset konferenssit leviävät tietoa Venäjän suomalais-ugrilaisista kansoista. Monet hankkeet ovat edistäneet myös eri alojen asiantuntijoiden kansallista ja kansainvälistä verkottumista.

Sukukansaohjelma vahvistaa kansallista identiteettiä ja kulttuuriperintöä. Opetus- ja kulttuurialalla merkittäviä hankkeita ovat kirjoittajakurssit ja julkaisutuki. Tärkeitä ovat myös projektit, joilla tuetaan kansalliskielistä tiedonvälitystä, ajanmukaisia opiskelu- ja opetusmenetelmiä, kirjallisuutta ja käännöstoimintaa. Venäläisen osapuolen on oltava myös osavastuussa yhteistyöhankkeista aiheutuvista kustannuksista.

Ohjelman arvostus on merkinnyt paljon, kun olemme pyrkineet edistämään erilaisia tukiohjelmaa omilla

Sukukansaohjelman tuella on pyritty herättämään nuorison mielenkiintoa omakielistä kulttuuria kohtaan. Marilaisen koulun pihalta.

alueillamme ja Venäjällä. Sukukansaohjelma on vakiinnuttanut asemansa osana Suomen harjoittamaa kansainvälistä kulttuuriyhteistyötä.

Valeri Markov

Komilaisten kansallisen järjestön Komi voityrpuheenjohtaja

Suomalais-ugrialaisten kansojen

konsultaatiokomitean puheenjohtaja

■ SUKUKANSAOHJELMAN TUKEA MARIN KIELEN JA KULTTUURIN ALALLA

Sukukansaohjelman avulla on voitu kohottaa marin kielien ja kulttuurin arvoa niin marilaisten kuin myös lähi-seutujen muiden kansallisten vähemmistöjen keskuudessa. Sukukansaohjelmaa arvostetaan. Se edistää marilaisen kulttuurin mieltämistä osaksi maailmankulttuuria sekä kielen tunnetuksi tekemistä tasavertaisena muiden kielten rinnalla. Esimerkiksi kaksikielisten sanakirjojen julkaiseminen ja kieleen liittyvien hankkeiden tukeminen ovat osaltaan lisänneet kansalliskielen arvostusta. Myös tuki lastenkulttuurille on ollut arvokasta.

Erik Juzykain

Marin äidinkielen opettajain liiton

Marij tynyktyšo jäsen

Suomalais-ugrialaisten kansojen

konsultaatiokomitean jäsen

Uuden Venäjän alkuaika oli optimistista, ja alueille annettiin valtaa päättää omista asioistaan. Se rohkaisi suomalais-ugrilaisia vähemmistö-kansoja yhteiskunnalliseen ja sivistykselliseen toimintaan kieltensä, kulttuuriensa ja kansallisen identiteettinsä suojelemiseksi. Ilmapiiri on nyt viilennyt, kun keskusvalta on kiristänyt otetaan alueilla.

■ VENÄJÄN SUOMALAIS-UGRILAISET KANSAT EUROOPAN NEUVOSTON NÄKÖKULMASTA

Yksi Euroopan neuvoston tärkeistä tehtävistä on tukea jäsenmaissaan kulttuurista erilaisuutta ja vähemmistökielten ja kulttuurien kehittymistä. Jäsenmaat ovat hyväksyneet kaksi sopimusta vähemmistökulttuurien säilyttämiseksi: *Kansallisten vähemmistöjen suojelua koskeva puiteyleissopimus* ja *Alueellisia kieliä tai vähemmistökieliä koskeva eurooppalainen peruskirja*. Venäjä ei ole ratifioinut jälkimmäistä sopimusta.

Suomalais-ugrilaiset kansat ovat yksi vähemmistökielten ryhmä Venäjällä, ja useat niistä ovat uhanalaisia. Euroopan neuvoston tavoitteena on, että myös Venäjällä vähemmistökielten opetusta annettaisiin aina, kun oppilaiden vanhemmat sitä pyytävät. Ensisijaisesti opetusta tulisi järjestää peruskoulussa. Tämä on myös edellä mainittujen sopimusten henki. Venäjän ja IVY-maiden liittyessä Euroopan neuvoston jäseniksi ne samalla sitoutuivat edellä mainittuihin sopimuksiin.

Tytti Isohookana-Asunmaa

Valtiotieteen tohtori

M. A. Castrénin seura oli asiantuntijana laatimassa Euroopan neuvoston raporttia *Uhanalaisien uralilaisten vähemmistökulttuurien tukeminen* (1998).

Kansallisten kielten opetus, kirjoittaja- koulutus, julkaisu- ja käännöstoiminta

Sukukansaohjelman keskeisenä tavoitteena on alusta alkaen ollut tukea kansallisten kielten kehittämistä opetuksen ja viestinnän välineinä. Ohjelmasta on tarjottu koulutusta ja taloudellista avustusta oppimateriaalien tekijöille ja niiden kustantajille Venäjällä. Oppikirjatuotanto yhteistyössä paikallisten kustantamojen ja opetusministeriöiden kanssa jatkuu. Neuvottelukunnan piirissä on viritetty hankkeita omakielisen opetuksen lisäämiseksi. Komin, Marin, Mordvan ja Udmurtian kansojen tarinat ilmestyivät 1998–99 kansallisilla kielillä. Peruskoulun yläasteelle suunnattu kansallisen kirjallisuuden antologia valmistui Komissa, Marissa, Mordvassa ja Udmurtiassa 2001. Vuonna 1998 Syktyvkarissa julkaistiin Komin kansallisuusasiain ministeriön aloitteesta komin kielen oppikirja virkamiehille.

Neuvottelukunnassa on kehitelty suunnitelmia julkaisutoiminnan käynnistämiseksi internetissä. Kun painetun sanan tuottaminen ja levittäminen on Venäjän nykytilanteessa ongelmallista, käynnistettiin 2002 Komin tietotoimiston *Komiinform* alaisuudessa toimivan Suomalais-ugrialaisten kansojen tiedotuskeskuksen kanssa verkkojulkaisukokeilu (<http://www.library.finugor.ru>). Verkkokäyttöön on tuotettu oppi-, tieto- ja kaunokirjallisuutta komin, marin, ersän, mokšan ja udmurtin kielillä. Koulujen verkottuminen on käynnissä.

Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran Karjalan kustantamoille ja kirjantekijöille ohjaamalla tuella on 1994–2004 valmistunut 38 julkaisua. M. A. Castrénin seuran kautta on samana aika-

na kanavoitu painatustukea 61 sanakirja- ja oppikirjahankkeeseen Komissa, Marissa, Mordvassa, Udmurtiassa, Hanti-Mansiassa, Permin Komissa, Taimyrissa ja Tomskissa. Lisäksi on tuettu kansalliskielistä kaunokirjallisuutta, mukaan lukien lasten- ja nuortenkirjallisuus. Avustusta on välitetty 21 kirjahankkeeseen 1994–2004.

KANSALLISESTA KIRJALLISUUDESTA MARISSA

Tasavallan budjettirahoitus oppi- ja kaunokirjallisuudelle on vähentynyt 1990-luvulla. Marin valtiollinen kirjankustantamo julkaisi aiemmin 100–120 nimikettä vuodessa, noin 40 oppikirjaa ja 60 muuta julkaisua marin kielellä. Nyt julkaistaan vuosittain yleensä alle 10 kirjaa. Sukukansaohjelman tuki on kattanut vuodesta 1997 lähtien lähes 30 % kaikista julkaisuista.

Oppikirjallisuudelle kohdennetulla tuella on julkaistu kirjoja, jotka ovat tarpeellisia kansalliskielen, historian ja kulttuurin opetuksessa. Kun marilaiset kirjailijat eivät nykyisin saa tasavallan hallitukselta huomiota osakseen, M. A. Castrénin seuran stipendit ja palkinnot antavat tuntuva aineellista, ja erityisesti moraalista tukea.

Sukukansaohjelmalla on huomattava vaikutus marin kielen arvostukseen. Sen ansiosta suhtautuminen kansalliskielen ja kirjallisuuden opetukseen sekä oppikirjojen julkaisemiseen on muuttunut myönteiseksi. Budjetissa on lisätty varoja oppikirjallisuuden julkaisemiseen. Tämä ei kuitenkaan koske kansallista kaunokirjallisuutta eikä nykyrunoilijoiden ja -kirjailijoiden teoksia, joita käytetään kouluissa myös opetusmateriaaleina.

Albertina Ivanova

Izdatelskij dom -kustantamon johtaja

Kansallisten kielten arvostuksen lisäämiseksi ja niiden viljelyn edistämiseksi on 1996 perustettu M. A. Castrénin seuran kirjallisuuspalkinto. Seuran ensimmäinen kirjallisuuspalkinto myönnettiin 1997 Aleksandr Šaronoville ersänkielisestä kansalliseepoksesta *Mastorava* (Maaäiti). Toinen kirjallisuuspalkinto jaettiin 2000 ja kolmas jaetaan 2005.

Vuodesta 1997 lähtien neuvottelukunta on myöntänyt 80 apurahaa kauno- ja tietokirjallisuuden kääntämiseen kansallisille kielille. On käännetty ennen muuta venäläisiä klassikkoja ja nykyrunoutta useille suomalais-ugrilaisille kielille sekä William Shakespearen näytelmiä ja Federico García Lorcan runoutta marin kielelle. Lisäksi on tuettu englannin-, viron- ja suomenkielisten tieteellisten artikkelien sekä venäläisten lasten- ja nuortennäytelmien kääntämistä muutamille suomalais-ugrilaisille kielille. Käännökset julkaistaan useimmiten sanoma- ja aikakauslehdissä sekä kirjallisissa aikakauskirjoissa.

Nuorten kirjoittajakurssit

Saranskissa Mordvassa 2000 pidetyn suomalais-ugrialaisten kirjailijoiden konferenssin aikana virisi ajatus kansalliskielisten kirjoittajakurssien järjestämisestä nuorille. Komin kirjailijaliitto ja Suomalais-ugrilainen kulttuurikeskus olivat aloitteellisia. Ensimmäinen kurssi järjestettiin Syktyvkarissa 2001. Tämän 14–20-vuotiaille nuorille suunnatun koulutuksen tavoitteena on äidinkielen kehittäminen ja kirjallisen harrastustoiminnan tukeminen nykyisen kirjailija-

Kirjailija Ivan Belyhin kirjan Lapsuuteni höyrylavat esittelytilaisuus kirjoittajakurssilla Taiteiden koulussa 2001 Syktyvkarissa.

kunnan ikääntyessä. Kurseilla nuoria on pyritty kasvattamaan oman kulttuuriyhteisönsä aktiivisiksi jäseniksi: kansalliskielisen kirjallisuuden, teatterin ja eri tiedotusvälineiden käyttäjiksi.

■ VAIKUTUKSIA JA VAIKUTELMIA KOMIN KIRJOITAJAKURSSISTA

Kurssit ovat synnyttäneet Komiin uuden toiveita herättävän nuorten kirjoittajien sukupolven, jonka uskotaan kehittävän komilaista kirjallisuutta ja omakielistä tiedonvälitystä. Kirjoittajakurssi on myös palkittu nuorisolle suunnatusta ansiokkaasta harrastustoiminnasta.

Kirjoittavien nuorten tekstejä on kolmen vuoden aikana julkaistu *Komi mu-*, *Jölöga-*, *Vojvyv kodzuv-* ja *Tšuškanzi-*lehdissä. Kurssit ovat edistäneet nuorten sijoittumista työelämään. Kurssilaisia on joko toimittajina tai vakituksina avustajina *Komi mu-*, *Raduga-* ja *Jölöga-*lehdissä. Heidän kirjoituksiaan julkaistaan myös piirikuntalehdissä ja antologioissa.

Komin opetusministeriön rahoittaman kirjoittajakurssin rinnalla järjestetään myös ensimmäistä kertaa kääntäjäkurssi sukukansaohjelman tuella. Kääntäjäkurssilla tekstejä käännetään venäjältä äidinkieleen. Kääntäjiä tarvitaan, koska toisten kansojen kirjallisuutta ei tunneta kovin hyvin. Kurssit auttavat nuoria ymmärtämään paremmin toisia kulttuureja ja vahvistavat heidän identiteettiään. Kirjoittaja- ja kääntäjäkurssitoimintaa on tarkoitus jatkaa.

Svetlana Belorusova

Komin suomalais-ugrilaisen kulttuurikeskuksen johtaja

KIRJOITAJAKURSSEJA ON TUETTU

<i>Kurssi:</i>	<i>Yhteistyökumppanit:</i>
Komi (2001–03, kääntäjäkurssi 2004)	Suomalais-ugrilainen kulttuurikeskus ja kirjailijaliitto
Mordva (2002–04)	Kirjailijaliitto
Mari (2003)	Suomalais-ugrilainen kulttuurisäätiö
Karjala (2003–04)	Kansallisuuspolitiikan komitea
Udmurtia (2004)	Yliopisto ja Iževskin kaupungin humanistinen koulu

Äidinkielen opetus

Kansallinen koulu on kielten ja kulttuurien kehittämisen perusta. Äidinkielen opetuksella on tärkeä kulttuuritehtävä kielen ja kirjallisuuden tuntemuksen avulla vahvistaa oppilaiden kieli- ja kulttuuri-identiteettiä. Kansallinen koulu on myös tärkeä kielen huoltaja. Uudet opetussuunnitelmat kaventavat kansallisten oppiaineiden osuutta kouluissa. Kansallisten koulujen ja opetuksen kehittäminen jää alueiden viranomaisien vastuulle.

■ ÄIDINKIELTEN OPETUS MUUTTUU VENÄJÄN KOULUJÄRJESTELMÄSSÄ

Vuonna 2006 Venäjällä toteutetaan peruskoulun opetussuunnitelman uudistus. Opetussuunnitelma muodostuu valtakunnallisesta osiosta, joka kattaa 75 % tuntikehyksestä sekä valinnaisesta (alue- ja koulukohtaisesta) osiosta. Sen tuntikehysosuus on 25 %. Valtakunnallisen ohjeistuksen väljentyessä alueiden rooli opetuksesta päätettäessä vahvistuu. Valinnaisten aineiden joukkoon kuuluvat Venäjällä puhuttavat vähemmistökielet sekä ns. kansallis-alueelliset oppiaineet (esim. paikallishistoria ja ympäristöoppi). Alueet päättävät itsenäisesti, miten kansallisten vähemmistökielten opetusta kehitetään.

Lähtökohtana on, että koulut jaetaan kahteen pääryhmään: venäläiset ja kansalliset koulut. Suomalais-ugrialaisten kansojen asuma-alueilla kansalliset koulut ovat nykyisin enimmäkseen sellaisia venäjänkielisiä kouluja, joissa paikallista kieltä voi opiskella yhtenä oppiaineena. Sen opiskelusta aiheutuvan lisätuntimäärän vuoksi kansalliset koulut tuskin pystyvät noudattamaan viisi-päiväistä työviikkoa. Myös muita valinnaisia aineita ei

kyetä sisällyttämään tuntikehykseen. Tästä syystä näiden koulujen asema muihin verrattuna vaikeutuu. Uusien sääntöjen mukaan äidinkieltä voi opiskella 1. luokalla enintään kaksi viikko-oppituntia ja 2.–4. luokilla kolme tuntia. Yläasteella neljän viikkotuntin myöntämisestä valinnaisten aineiden opiskeluun päättävät alueet oman harkintansa mukaan.

Vähemmistökielten opetuksen järjestämisen kannalta uudet opetussuunnitelmat tulevat olemaan suuri haaste.

Zinaida Strogolštšikova

Vepsän kulttuuriseuran puheenjohtaja

YK:n alkuperäiskansojen foorumin asiantuntija

■ VEPSÄLÄISTEN, KARJALAISTEN JA SUOMALAISTEN KIELIOLOISTA KARJALASSA

1980-luvulla alkanut aktiivinen karjalan ja vepsän kielen opiskelu on viime aikoina alkanut hiipua. Tilanne huonontuu edelleen, kun vepsän, karjalan ja suomen kielten oppituntimääriä kouluissa vähennetään. Opetusministeriössä ei ole kansallista osastoa, joka tukisi näiden kielten opetusta kouluissa. Sopimus kansallisen kouluosaston perustamisesta ja Karjalan tasavallan päämiehen toimeksianto opetusministeriölle ei ole tuottanut tulosta.

Vuonna 2004 hyväksyttiin Karjalan, vepsän ja suomen kielilaki. Sen laati kansallisista yhteiskuntapiireistä muodostettu työryhmä Kansallisuuspolitiikan komitean johdolla. Laki edellyttää toimenpideohjelman valmistamista. Komitea on aloittanut työn.

Zinaida Strogolštšikova

Vepsän kulttuuriseuran puheenjohtaja

YK:n alkuperäiskansojen foorumin asiantuntija

Alueet päättävät itsenäisesti, miten kansallisten vähemmistökielten opetusta kehitetään.

Humanistinen jatkokoulutus Suomessa ja suomen kielen opetus Venäjällä

Kansainvälisen henkilövaihdon keskus CIMO vastaa sukukansaohjelman henkilövaihdosta. Neuvottelukunta antaa CIMO:lle lausuntoja valittaessa stipendiaatteja Suomen yliopistoihin. Valinnoissa pyritään huomioimaan mahdollisimman tasapuolisesti eri alueiden korkeakoulujen edustus. Apurahaohjelman avulla on lisätty akateemista liikkuvuutta ja tutkimusyhteistyötä nuorten tutkijoiden välillä. Lisäksi ohjelma tukee osaltaan tutkimuksen ja opetuksen kansainvälistymistä sekä yhteyksien rakentamista yliopistojen välillä. Vuosina 1994–2004 Helsingin, Joensuun, Jyväskylän, Oulun, Tampereen ja Turun yliopistoihin sekä Åbo Akademiin on kutsuttu 251 jatko-opiskelijaa ja tutkijaa: 18 Karjalasta, 31 Komista, 66 Marista, 66 Mordvasta, 59 Udmurtiasta, 7 Hanti-Mansiasta ja 4 Permin Komista.

Sukukansaohjelman varoista M. A. Castrénin seura myönsi 1994–98 A. J. Sjögren -stipendejä Virossa Tallinnan ja Tarton korkeakouluissa opiskelleille Venäjän suomalais-ugrilaisille perus- ja jatko-opiskelijoille. Tukea sai vuosittain 44 opiskelijaa. Se lopetettiin, kun Viro laajensi stipendiaattiohjelmaansa.

Suomalais-ugrilaisilla alueilla kiinnostus suomen kieleen on huomattava. Suomalaiset opettajat ovat myös lisänneet kansalliskielten ja -laitosten arvostusta kohdeyliopistoissa sekä toimineet niissä Suomi-tiedon asiantuntijoina. Ulkomaisissa yliopistoissa Suomen kielen ja kulttuurin opetusta tukeva neuvottelukunta UKAN on lähettänyt opettajia Komiin 1994–2002, Mariin 1994, 1995–96, kl 2000, sl 2001, kl 2003 ja 2003–04, Mordvaan 1994–2004, Udmurtiaan 1994–97, sl 1997, kl 1999 ja 2000–01 ja Tveriin 1995–2000.

Vuosina 1994–2004 UKAN on järjestänyt myös suomen kielen ja kulttuurin kesäkurseja Venäjän suomensukuisten kieliyhteisöjen opiskelijoille. Niihin on osallistunut 250 opiskelijaa kaikista suomalais-ugrilaisista tasavalloista ja piirikunnista. Kielitaidon kohottamisen rinnalla kurssilaiset ovat tutustuneet toistensa kieliin ja

kulttuureihin. Kurseja on järjestetty yhteistyössä paikallisten valtionyliopistojen kanssa Komissa 1994, Marissa 1995, Mordvassa 1996, Udmurtiassa 1997, Permin Komissa 1998, Mordvassa 1999, Komissa 2000, Udmurtiassa 2001, Marissa 2002, Mordvassa 2003 ja Komissa 2004.

Suomi ja sen historia ovat Venäjällä olleet melko tuntemattomia, koska Neuvostoliitossa ei sallittu vapaata tiedonvälitystä. Suomi-tietouden lisäämiseksi ja kansallisten kielten arvostamiseksi julkaistiin 1997 ersäksi, mokšaksi, komiksi, mariksi, udmurtiksi ja venäjäksi neuvottelukunnan tilaama Kaisa Häkkisen ja Seppo Zetterbergin 150-sivuinen tietoteos *Suomi eilen ja tänään*.

UDMURTTILAISTEN JATKO-OPISKELUSTA SUOMESSA

Jatko-opiskelun aikana kielentutkijat syventävät suomen kielen taitoaan ja voivat tutustua suomenkieliseen erikoiskirjallisuuteen, jota ei ole saatavilla Udmurtiassa. Jatkokoulutus Suomessa on edistänyt opiskelijoiden omaa tutkimustyötä ja motivoinut heitä udmurttilaisen filologian opiskelussa. Yhteistyötä on tehty monta vuotta Helsingin ja Turun yliopistojen kanssa.

Suomeen lähetetään pääasiassa jo jonkin verran suomea taitavia opiskelijoita. Stipendikautensa aikana he yleensä saavuttavat hyvän puhevalmiuden. Jatko-opiskelijat luennoivat myös suomen kielellä Udmurtian yliopiston yleisen ja suomalais-ugrilaisen kielitieteen laitoksella ja pitävät vapaaehtoisia suomen kielen kurseja. Yritykset tarvitsevat myös ajoittain suomea taitavia kääntäjiä ja tulkkveja.

Suomen kielen taitoa edistävät myös UKAN:in järjestämät kesäkurssit Venäjän suomalais-ugrilaisissa tasavalloissa. Myös Suomessa pidettävät kesäkurssit kohentavat opiskelijoiden puhevalmiutta. Nämä kurssit lisäävät *Udmurtin kielen ja kirjallisuuden ja suomen kielen oppiaineen* suosiota tiedekunnassamme.

Ljubov Fjodorova

Udmurtian yliopiston udmurttilaisen filologian tiedekunnan dekaani

■ SUOMEN KIELEN OPETTAJAN KOKEMUKSIA

Syntyperäisten suomen ja unkarin kielen opettajien tulo yliopistoihin loi yhteyden läntisiin kielisukulaisiin. Suurin osa suomen kielen opiskelijoista on valmistunut äidinkielenä ja jonkin vieraan kielen opettajaksi. Pääaineopiskelijoista on tullut paitsi suomen kielen opettajia myös kääntäjiä ja tutkijoita, ja liike-elämä on käyttänyt suomen kielen taitoisia tulkkeina. Suomea ovat opiskelleet myös eri alojen asiantuntijat: kielen- ja kirjallisuudentutkijat, historioitsijat, kirjasto- ja museovirkailijat. Suomen kielen avulla he ovat voineet saavuttaa entistä paremmat tiedot ja taidot omalla alallaan. Joukossa on

paikallisia vaikuttajia, jotka osallistuvat oman kieltensä ja kulttuurinsa kehittämiseen ja pitävät yhteyttä kielisukulaisiinsa.

Kesäkurskien merkitys on kiistaton Venäjän suomalais-ugrilaisilla alueilla. Kurssin motivoimana kielitaito alkaa yleensä kehittyä nopeasti.

Suomi on kiinnostanut sekä kielenä että kulttuurina. Opetusmetodeista ja kielenoppimistavoista on saatu vaikutteita puolin ja toisin, ja oppimateriaaleja on kehitetty. Monissa tasavalloissa paikalliset opettajat vastaavat perusopetuksesta menestyksekkäästi.

Sara Hännikäinen

Suomen kielen opettaja

Museoalan yhteistyö

Kansatieteen ja museoalan yhteistyötä on tehty Museoviraston ja sen aloja edustavien Venäjän suomalais-ugrilaisien museoiden ja tutkimuslaitosten kesken. Painopisteitä ovat verkostoituminen, koulutus sekä julkaisu- ja näyttelytoiminta.

■ YHTEISTYÖTÄ MUSEOALALLA

Museovirasto on järjestänyt Venäjän suomalais-ugrilaisen alueiden museoiden ja tutkimuslaitosten edustajille 2–3 viikon mittaisia tutkijakursseja. Niiden osanottajat ovat perehtyneet museoalaan Suomessa, alan kirjallisuuteen ja lisäksi saaneet suomen kielen opetusta. Asiantuntijatyöryhmän aloitteesta on julkaistu suomeksi ja englanniksi käsikirja *Suomalais-ugrilaisia kokoelmia Venäjän museoissa*. Kohdetasavalloissa museo-opas julkaistiin myös venäjäksi.

Vuonna 2000 käynnistyi yhteistyöhanke kansatieteellisen tietosanakirjan tuottamiseksi. Mordvalaiset, marilaiset ja udmurttilaiset kirjoittajat laativat artikkeleita kansanomaisen kulttuurin eri aloilta.

Museovirasto perusti 2003 palkinnon Venäjän suomalais-ugrilaisien kansojen kansallismuseoille parhaasta kansallisaiheisen näyttelyn suunnittelusta. Pääpalkinnon sai Udmurtian kansallismuseo. Kansallismuseoita on tuettu myös näyttelytekstien kääntämiseksi kansalliselle kielelle. Seminaarit ovat osoittautuneet otolliseksi yhteistyömuodoksi. Niissä on solmittu yhteyksiä suomalais-ugrilaisien alueiden tutkimuslaitoksiin, yliopistoihin ja museoihin.

Ilkikó Lehtinen

Museoviraston tutkija

■ KOKEMUSTEN VAIHTOA JA YHTEISTYÖTÄ

Komin kansallismuseo on 2001–02 saanut sukukansaohjelmasta avustusta näyttelytekstien kääntämiseen komin kielelle.

Museoviraston tuella 2002 Syktyvkarissa järjestetty Venäjän suomalais-ugrilaisien alueidenvälinen museoalan seminaari oli merkittävä alan kehittämisen kannalta. Alueiden- ja kansainväliset seminaarit tarjoavat mahdollisuuden välittömään kokemusten vaihtoon ja keskusteluun omaan alaan liittyvien toimintamuotojen ja yhteistyön kehittämisestä. Suomessa järjestetyt tutkijakurssit ovat olleet hyödyllisiä, ja ne ovat lisänneet ammattitaitoa. Sukukansaohjelman tuki museollemme on ollut merkittävä, kun kenttätyömatkoilla on hankittu aineistoa uutta näyttelyä varten.

Irina Kotyleva

Komin kansallismuseon apulaisjohtaja

Kirjastoalan yhteistyö ja tietopalvelu

Venäjän ja Itä-Euroopan instituutin kirjasto hallinnoi sukukansaohjelman kirjastoyhteistyötä. Muina jäsenenä yhteistyöryhmässä ovat Helsingin yliopiston, Kotimaisten kielten tutkimuskeskuksen, Museoviraston ja Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran kirjastojen edustajat. Yhteistyökumppaneina Venäjällä ovat olleet Karjalan, Komin, Marin, Mordvan ja Udmurtian kansalliskirjastot, Hanti-Mansian, Jamalin Neetsian ja Permin Komin piirikirjastot sekä Tveerin aluekirjasto. Kirjastoalalla painoalueita ovat tietotaito, koulutus ja tietopalveluyhteistyö kirjastojen välillä.

■ SUKUKANSAYHTEISTYÖTÄ KIRJASTOALALLA

Kymmenen vuoden aikana Venäjän suomalais-ugrilaisille kirjastoille on lähetetty lähes 1500 nidosta, joi-takin lehtien vuosikertoja sekä musiikkiäänitteitä. Kirjojen aihepiireinä ovat olleet suomalais-ugrilainen kielentutkimus ja kansatiede sekä Suomea käsittelevä aineisto. Lisäksi vuosittain on toimitettu suurempi erä kirjallisuutta Karjalan kansalliskirjastoon levitettäviksi edelleen muihin sukukansakirjastoihin.

Toinen pitkäaikainen yhteistyömuoto on ollut sukukansojen kirjastojen verkostoituminen ja kansallisten aineistojen siirtäminen sähköiseen muotoon. Nyt kaikilla kirjastoilla on omat internet-sivut ja melko suuret aineistomäärät verkossa. Seuraava askel on kirjastojen yhteinen portaali, jonka toteutumisesta vastaa Karjalan kansalliskirjasto. Hanketta tuetaan sukukansaohjelman varoista.

Kirjastoalan yhteiset kokoukset ovat olleet tulok-sellisia. Niissä on voitu pohtia sitä, minkälainen yhteis-työ hyödyttää parhaiten eri osapuolia. Tapaamiset on enimmäkseen järjestetty Suomessa, jossa on usein samalla pidetty erilaisia kirjasto-, kieli- ja tutkijakursseja. Yhteistyö kansalliskirjastojen kanssa jatkuu erillis-projektien muodossa.

Anneli Virtanen

Venäjän ja Itä-Euroopan instituutin kirjastonjohtaja

■ KOKEMUKSIA VERKKOHANKKEISTA

Sukukansaohjelman avulla on edistetty olennaisesti kir-jastojen välistä verkkohanketta *Kansallisten aineisto-jen sähköinen yhteisluettelo Venäjän suomalais-ugri-laisilla kielillä*. Sitä suunnittelevat ja koordinoivat Udmurtian kansalliskirjasto ja Venäjän kansalliskirjasto. Mukana ovat Karjalan, Komin, Marin ja Mordvan kansalliskirjastot sekä Hanti-Mansian ja Permin Komin piirikirjastot. Projektin tarkoituksena on nostaa esiin suomalais-ugrilaisia tietolähteitä julkaisukielestä riip-pumatta ja luoda vapaa pääsy suomalais-ugrilaisten kirjastojen väliseen tietokantaan.

Hankkeessa on pidetty kaksi työkokousta, joissa kir-jastojen väliset suhteet ja yhteistyö on saatettu uudel-le tasolle. Internetiin on saatu sähköinen luettelo vuo-teen 1917 mennessä suomalais-ugrilaisilla kielillä jul-kaistuista kirjoista (Venäjän kansalliskirjaston nettisivu www.nlr.ru). Valmistumassa on luettelo 1917–99 ilmes-tyneistä kirjoista Venäjän suomalais-ugrilaisissa kansal-lis- ja piirikirjastoissa.

Nelli Sobina

Udmurtian kansalliskirjaston johtaja

Karjalan kansalliskirjasto toimittaa aineistoja kirjastojen yhteisverkostoon. Tellervo Krogerus SKS:stä tutustumiskäynnillä.

Sähköinen viestintä ja lehdet

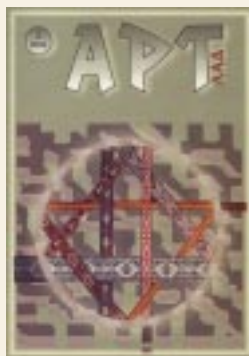
Kansalliskielisen joukkotiedotuksen tila on huonontunut edelleen. Kirjojen ja lehtien painosten supistuessa television ja radion merkitys on kulttuuriviestinnän kannalta korostunut.

Neuvottelukunta on ottanut yhdeksi toimintansa painoalueeksi kansallisten ohjelmien tuottamisen, kielten opetuksen ja käytön radiossa ja televisiossa sekä alan koulutuksen. Yhteistyökumppaneita ovat kohdealueiden paikalliset valtiolliset yleisradioyhtiöt. Yleisradio ja M. A. Castrénin seura ovat järjestäneet kahdelle komilaiselle toimittajalle 1995 mahdollisuuden perehtyä paikallis- ja alueradiotoimintaan Suomessa, 1998 koulutusta Komin tv-yhtiön komin kielien kurssin suunnittelu- ja tekijäryhmälle, 1998 radiotoimittajakurssin Komin, Marin, Mordvan, Udmurtian ja Permin Komin radioyhtiöiden johtajille ja toimittajille sekä 1999 tv-dokumentti- ja ajankohtaisohjelmien kurssin Komin, Marin ja Udmurtian tv-yhtiöiden johtajille, toimittajille ja ohjaajille.

Vuonna 1999 YLE Radio Finland ja M. A. Castrénin seura aloittivat Suomea käsittelevien viikkokatsausten lähettämisen mariksi ja udmurtiksi. Lähetyksiä on ollut myös komin, ersän ja mokšan kielillä. Lähetykset ovat kuultavissa viikonloppuisin Etelä-Suomessa, lähialueilla ja Ve-

näjällä sekä internetin kautta ympäri maailmaa. Turun yliopiston suomalais-ugrilainen kielen- tutkimus vastaa toteutuksesta YLE:n tuottaman aineiston pohjalta.

M. A. Castrénin seuran ensimmäiset radio- ja tv-journalistipalkinnot Venäjän suomalais-ugrilaisien kansojen joukkoviestinnän edistämiseksi ja alan arvostamiseksi jaettiin 1999. Vuonna 2000 järjestettiin Hanti-Mansian ja Komin radioyhtiöiden toimittajille koulutustilaisuus ja mahdollisuus perehtyä Saamen radion toimintaan. Samana vuonna järjestettiin tv-uutis- ja ajan-

Komilainen kulttuuri- ja taidelehti Art ja ersäläinen lastenlehti Tšilisema ovat saaneet tukea sukukansaohjelmasta.

KANSALLISKIELISTÄ LEHDISTÖÄ ON AVUSTETTU TUKITILAUKSILLA JA LAITEHANKINNOISSA

Karjala	Sanomalehti <i>Karjalan Sanomat</i> , sanomalehti <i>Oma Mua</i> , kirjallisuuslehti <i>Carelia</i> , lastenlehti <i>Kipinä</i> , piirikuntalehti <i>Vienan viesti</i>
Komi	Taide- ja kulttuurilehti <i>Art</i> , lastenlehti <i>Bi kin</i> , nuortenlehti <i>Jölöga</i> , sanomalehti <i>Komi mu</i> , satiireilehti <i>Tšuškanzi</i> , kirjallisuuslehti <i>Vojvuv Kodzuv</i> , piirikuntalehti <i>Vyl Tujöd</i>
Permin Komi	Lastenlehti <i>Silkan</i>
Mari	Lastenlehti <i>Jamde Lij</i> , lastenlehti <i>Ketše</i> , sanomalehti <i>Kugarnja</i> , piirikuntalehti <i>Selskije Vesti</i> , kirjallisuuslehti <i>Tsikmä</i> , piirikuntalehti <i>Šernur vel</i> , sanomalehti <i>Zerä</i> , lastenlehti <i>Jämdy li</i> , piirikuntalehti <i>Morko mlande</i> , sanomalehti <i>Tšolman Kama</i>
Mordva	Sanomalehti <i>Erzjan Mastor</i> , sanomalehti <i>Erzjan Pravda</i> , sanomalehti <i>Mokšen Pravda</i> , lastenlehti <i>Jakster Tjaštenja</i> , kirjallisuuslehti <i>Mokša</i> , kirjallisuuslehti <i>Sjatko</i> , nuorten kulttuurilehti <i>Rator</i> , lastenlehti <i>Tšilisema</i>
Udmurtia	Naistenlehti <i>Ašaltši</i> , kirjallisuuslehti <i>Invožo</i> , kirjallisuuslehti <i>Keneš</i> , lastenlehti <i>Kizili</i> , äidinkielen opettajien lehti <i>Vordskem kyl</i> , lastenlehti <i>Zetšbur!</i>

M. A. Castrénin seuran tv- ja radiojournalisti-palkinnot jaettiin YLE:n radio- ja televisio-instituutissa vuonna 1999.

YLE:n tv-dokumentti- ja ajankohtaisohjelmien kurssilla vuonna 1999 perehdyttiin muun muassa dokumenttiohjelmien tekoon Suomessa ja Euroopassa.

kohtaisohjelmien seminaari Komin, Marin ja Udmurtian sekä Jamalin Nenetsian ja Permin Komin tv-yhtiöiden toimittajille. Vuonna 2003 järjestettiin tv-uutistoimittajakurssi Komin tasavallan televisiokanavan edustajille.

Vuosina 1998–2004 on myönnetty tuotantotukea Komin, Marin ja Udmurtian radio- ja tv-yhtiöiden 18 kielikurssihankkeelle, 16 lasten-, nuorten- ja dokumenttiohjelmalle sekä Komin tv-yhtiön ja Udmurtian radioyhtiön toimittamille tv- ja radiomakasiiniohjelmille *Suomalais-ugrilainen maailma*.

Marin tv-yhtiön aloitetta ohjelmien tekstittämisiksi kansalliselle kielelle tuettiin hankkimalla yhtiön käyttöön tekstityslaite. Hanke tukee osaltaan äidinkielen arvostusta ja näkyvyyttä sähköisissä viestimissä. Yleisradio järjestää kah-

delle kääntäjä-toimittajalle ruututekstityskurssin hankkeen tiimoilta.

Radio- ja tv-alan yhteistyötä jatketaan ja edistetään samalla yhtiöiden kansainvälistä verkottumista.

■ TV-YHTEISTYÖTÄ KOMISSA

Sukukansaohjelmasta rahoitettiin 1998–2001 Komin tv-yhtiön tuottamaa komin kielen ohjelmaa *Okotapyrys!* (Mielihyvin!), johon liittyi myös oppikirja. Kielikurssi on lisännyt komin kielen arvostusta niin komilaisten kuin venäläistenkin keskuudessa. Se palkittiin kunniakirjalla tv-festivaaleilla Hanty-Mansijskissa 2000. Seuraavana vuonna tekijäryhmälle myönnettiin valtion journalistipalkinto Komissa.

Vuodesta 1999 lähtien on saatu avustusta tv-makasiiniohjelmaan *Suomalais-ugrilainen maailma*, joka to-

teutetaan yhteistyössä Udmurtian, Marin, Komin, Mordvan, Karjalan, Hanti-Mansian ja Permin Komin tv-yhtiöiden kanssa. Ohjelmien välityksellä tv-katsojat tutustuvat eri alueiden yhteiskunta- ja kulttuurielämään. Tukea on saatu myös monien lasten tv-ohjelmasarjojen tuottamiseen.

Yleisradion järjestämät koulutusseminaarit radio- ja tv-toimittajille ovat lisänneet ammattitaitoa. Koulutus tilaisuuksissa on nähty esimerkkejä uutis-, dokumentti- ja kielikurssiohjelmien tekemisestä Suomessa ja Euroopassa. Tapaamiset ovat lisänneet vuorovaikutusta Venäjän suomalais-ugrilaisten ja suomalaisten välillä.

Venäjän valtiollisen radio- ja televisioyhtiön RTR:n tytäryhtiöissä on meneillään uudelleenjärjestely. Yhteistyö suomalais-ugrilaisten tv-yhtiöiden välillä jatkuu, vaikka alueellisella tasolla lähetettävien kansallisten teema- ja kulttuuriohjelmien lähetyisaikoja on supistettu voimakkaasti. Ohjelma-ajat on annettu pääosin uutislähetyksille. Kansalliskielisten ohjelmien toimittaminen siirtyy tasavaltojen uusille alueellisille tv-yhtiöille, joita on perustettu jo Udmurtiaan, Hanti-Mansiaan ja Komiin.

Mihail Matvejev

Komin tasavallan televisiokanavan pääjohtaja

Vuosina 1995–2004 on kanavoitu varoja karjalan-, ersän-, mokšan-, marin-, komin-, komi-permjakin- ja udmurtinkielisten sanoma-, aika-kaus- ja lastenlehtien levittämiseksi niin Karjalassa, Mordvassa, Marissa, Udmurtiassa, Komissa ja Permin Komissa kuin niiden ulkopuolellakin sijaitsevien kansallisten koulujen, kirjastojen, kulttuurikeskusten ja kerhojen käyttöön. Lehtiä on käytetty myös päiväkotien ja koulujen opetusmateriaaleina.

Useita lasten-, nuorten- ja kirjallisuuslehtiä on uhannut lakkauttaminen tai niitä on kaaavailtu suurempien päivälehtien viikko- tai kuukausliitteiksi. Lehtien painosmääriä on jouduttu myös supistamaan.

Omakielisen tiedonvälityksen edistämiseksi ja alan arvostamiseksi M. A. Castrénin seura julisti 2002 haettavaksi seuran journalistipalkinnot. Ne oli tarkoitettu journalisteille, jotka olivat lehtityössään käsitelleet kulttuurihistoriaa, tärkeitä nyky-yhteiskunnan kysymyksiä ja ajankohtaisia tapahtumia kansalliskielisissä lehdisissä 1998–2001. Pääpalkinnon sai Petroskoissa ilmestyvä livvinkielisen *Oma Mua* -lehden toimitus.

JOUKKOTIEDOTUSTA ON TUETTU ERI TAVOIN

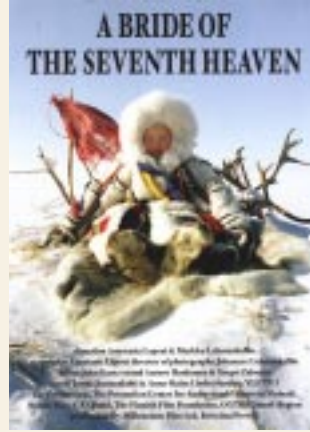
.....

- 1995 Opintomatka kahdelle komilaiselle toimittajalle paikallis- ja alueradiotoimintaan perehtymiseksi Inarissa, Ivalossa, Rovaniemellä ja Helsingissä. Myönnettiin TV-2:n kannustusstipendit komilaisille journalistiikan opiskelijoille.
- 1998 Koulutusseminaari Komin yleisradioyhtiön komin kielen tv-kurssin suunnittelu- ja tekijäryhmälle. Seminaarissa perehdyttiin mm. kielikurssiohjelmiin (YLE, BBC, Komi gor), opetus- ja kieliohjelmien laatimisen yleisiin periaatteisiin, kielten oppikirjoihin, esiteltiin tv- ohjelman metodeja ja käsikirjoituksen tekoa, eri tiedotusvälineitä ja kulttuurien välistä kommunikointia.
- 1998 Radiotoimittajakurssi Komin, Marin, Mordvan, Udmurtian ja Permin Komin radioyhtiöiden johtajille ja toimittajille. Kurssilla perehdyttiin mm. Yleisradion radiotoimintaan, kielivähemmistöjen kulttuuriviestintään Suomessa sekä kielen opetukseen TV:ssä ja radiossa. Tutustuttiin Saamen radioon ja YLE:n eri ohjelma-alueisiin dokumenttituotannosta luonto-ohjelmiin sekä radion uusiin palveluihin.
- 1999 Lyhytaaltolähetykset mariksi ja udmurtiksi. YLE Radio Finland ja M. A. Castrénin seura solmivat sopimuksen Suomea käsittelevän viikkokatsauksen *Uzy družby* lähettämisestä kansallisilla kielillä.
- 1999 TV-dokumentti- ja ajankohtaisohjelmien kurssi Komin, Marin ja Udmurtian yleisradioyhtiöiden tv-toimialan johtajille, toimittajille ja ohjaajille. Kurssilaiset perehtyivät mm. dokumenttiohjelmien tekoon Suomessa ja muualla Euroopassa sekä uutis- ja ajankohtaistoimintaan. Suomalaiset toimittajat analysoivat osallistujien etukäteen lähettämiä dokumenttiohjelmiä.
- 1999 Perustettiin M. A. Castrénin seuran tv- ja radiojournalistipalkinnot Venäjän suomalais-ugrialaisten kansojen joukkoviestinnän edistämiseksi ja alan arvostamiseksi. Radio- ja tv- toimialan palkinnot jaettiin syksyllä YLE:n Radio- ja televisioinstituutissa.
- 2000 Saamen radio ja saamelaisalueen koulutuskeskus perehdyttivät Hanti-Mansian ja Komin radioyhtiöiden toimittajia Saamen radion toimintaan.
- 2000 Television uutis- ja ajankohtaisohjelmien kurssi Komin, Marin ja Udmurtian sekä Jamalin Nenetsian ja Permin Komin yleisradioyhtiöiden tv-toimittajille.
- 2001 Tv-dokumenttikurssi Komin, Marin ja Udmurtian tv-yhtiöiden toimittajille ja ohjaajille. Suomalaiset toimittajat analysoivat osallistujien etukäteen lähettämiä dokumenttiohjelmiä.
- 2002 Perustettiin M. A. Castrénin seuran journalistipalkinnot Venäjän kansalliskielisessä lehdistössä vuosina 1997–2001 toimineille lehtimiehille, jotka ovat käsitelleet kulttuurihistoriaa, tärkeitä nyky-yhteiskunnan kysymyksiä ja ajankohtaisia tapahtumia. Palkinnot jaettiin syksyllä Suomen Moskovan-suurlähetystössä.
- 2003 Tv-uutistoimittajakurssi Komin tasavallan televisiokanavan toimittajille.

Kulttuurivaihto ja tietopalvelu suomalaisille

Toimenpideohjelmalla pyritään myös lisäämään Venäjän suomalais-ugrilaisen kansojen kulttuurin tuntemusta Suomessa, tiivistämään kulttuurisuhteita ja synnyttämään uusia verkostoja tukemalla taiteilijavierailuja, näyttelyitä, kirjailijataapaamisia, seminaareja ja muita tapahtumia. Suomi-Venäjä-Seura on osallistunut kulttuurivaihdon käytännön toteutukseen. M. A. Castrénin seura on järjestänyt vuosittain syksyllä sukukansapäivän, jossa vaihtuvien ajankohtaisten teemojen avulla tehdään tunnetuksi uralilaisia kansoja. Suomalais-ugrilaisia kansoja esittelevä seuran verkkotietopaketti (www.ugri.net) on toiminut sekä oppimateriaalina kouluille että tietolähteenä kaikille muille suomalais-ugrilaisista kansoista kiinnostuneille. Kirjailijataapaamisia on tuettu kutsumalla kirjailijoita Suomesa järjestettyihin kirjailijakongresseihin. Vastavuoroisesti Suomesta on osallistunut kirjailijoita suomalais-ugrilaisilla alueilla pidettyihin kirjallisuuskonferensseihin Venäjällä. Kielisukulauskansojen nykytaidetta on tehnyt tunnetuksi mm. Gallen-Kallelan Museo. Kalevalaisten Naisten Liitto on kutsunut suomalais-ugrilaisia naisjärjestöjä tutustumaan suomalaisten naisjärjestöjen toimintaan. Kesäisin järjestettävillä teatteri- ja musiikkifestivaaleilla on vierailut lukuisia esiintyjä eri kohdealueilta. Kulttuurien museo on esitellyt kansojen kulttuureja ja lähimenneisyyttä nuorisoa puhuttelevalla tavalla.

Kulttuurivaihdolla on lisätty vuorovaikutusta ja kehitetty valmiuksia kansainväliseen yhteistyöhön.

Anastasia Lapsuin ja Markku Lehmuskallion nenetsinkielisen dokumenttielokuvan Jumalan morsian ensiesitys oli sukukansapäivillä 2003.

SUKUKANSAPÄIVÄT

- 1994 Kansallinen kulttuuri, kielen ja perinteen varaan rakentuva identiteetti
- 1995 Komin ekologisista kysymyksistä
- 1996 Pienet kielet monikulttuurisessa maailmassa
- 1997 Mordvalaisen naisen maailmankuva
- 1998 Suomalais-ugrilainen maailma – lähellä ja kaukana
- 1999 Uralilainen kirjokansi
- 2000 Venäjän pohjoiset kansat
- 2001 Suomalais-ugrilaiset kielet muuttuvassa maailmassa
- 2002 Suomalaisten tutkimusmatkoista Siperiaan
- 2003 Suomalais-ugrilainen filmifestivaali *Camera Fenno-Ugrica*
- 2004 Suomalais-ugrilaiset kansat ja media

Vitja Taiberi ja Vasja Nerkagi leikkivät koulussa tekemillään paperiporoilla. Baidaratan tundra 2000. Valokuva Ljudmila Lipatovan nenetseistä kertovasta kiertonäyttelystä Pohjolan nomadit (M. A. Castrénin seura).

M. A. CASTRÉNIN SEURA

M. A. Castrénin seura on perustettu 22. tammikuuta 1990. Sen tarkoituksena on luoda yhteyksiä ja edistää vuorovaikutusta Suomen ja Venäjällä asuvien uralilaisia kieliä puhuvien kansojen välillä, tehdä tunnetuksi näiden kansojen kulttuuria Suomessa sekä tukea niiden kulttuuripyrkimyksiä ja oman kielen viljelyä.

SUKUKANSAOHJELMAN NEUVOTTELUKUNTA

Urpo Vento, puheenjohtaja, kanslianeuvos

Merja Hannus, pääsihteeri, Suomi-Venäjä-Seura

Ulla-Maija Kulonen, professori, Helsingin yliopisto

Seppo Lallukka, johtaja, Venäjän ja Itä-Euroopan instituutti

Anna-Maija Raanamo, pääsihteeri, Kansainvälisen henkilöväihdon keskus CIMO

Sirkka Saarinen, professori, Turun yliopisto

Tarmo Hakkarainen, sihteeri, projektisihteeri, M. A. Castrénin seura

■ YHTEYSTIEDOT

M. A. Castrénin seura
PL 242

00171 Helsinki

puh. +358-9-135 78 20

+358-9-622 27 84

fax: +358-9-622 23 15

www.helsinki.fi/jarj/macastren/

Kannen kuva: *Näkymä Volga-joelle Kozmodemjanskista (Marin tasavalta)*

Valokuvat: Markku Lehmuskallio, Ljudmila Lipatova, Outi Munter, Rifin Nogin, Pertti Pyhtilä ja M. A. Castrénin seura

Taitto: Anja Kauppi

Speedmaster Oy, Helsinki 2004